

Asia: Kaavaluonnos, Vaaranlampien pumppuvoimalan osayleiskaavaluonnos- ja kaavaluonnos sekä osayleiskaavamuutos (OYK)

Kemijärven kaupunki
kirjaamo@kemijarvi.fi

Lausunto

1 Johdanto

Kemijärven kaupunki on 3.12.2025 pyytänyt Luonnonvarakeskukselta lausuntoa Vaaranlampien pumppuvoimalan osayleiskaavaluonnokseen ja kaavaluonnokseen sekä osayleiskaavamuutokseen.

Suomen Voima Oy suunnittelee Kemijärven Vaaranlampien alueelle pumppuvoimalaitosta. Kaavoituksen tavoitteena on mahdollistaa yhden pumppuvoimalan ja niihin liittyvien yhdys- ja huoltoteiden sekä sähköaseman ja muiden tarvittavien rakennusten ja rakenteiden, tunneleiden ilmajohtojen ja maakaapeleiden rakentaminen.

Koska hankeen YVA-prosessi on edelleen käynnissä, laajempi lausunto hankeen vaikutuksista toimitetaan kyseisen prosessin aikana.

2 Lausunto

Suunniteltu Vaaralampien pumppuvoimala sijaitsee Sallan paliskunnan alueella. Mahdolliset poronhoidolliset vaikutukset kohdistuisivat pääosin Sallan paliskuntaan, mutta mahdollisesti osin myös Hirvasniemen paliskuntaan. Osayleiskaavan kaavaselostusluonnoksessa paliskunnat ja niiden poronhoito on esitelty pääpiirteittäin. Selostuksessa kaava-alue on tunnistettu poronhoidon kannalta tärkeäksi rauhalliseksi yhtenäiseksi laidunalueeksi. Lisäksi kaava-alueella on Ritakankaan pyyntiä, jossa käsitellään useita satoja poroja vuosittain. Alueen läheisyydessä on myös muita poronhoidon rakenteita sekä porojen syys- ja kevätkiertoreittejä.

Kaavaselostusluonnoksessa rakentamisen ja toiminta-ajan vaikutuksia ei ole arvioitu ja porotalousselvityksen tilaksi on merkitty ”tulossa”. Luonnonvarakeskus lausuu porotalouden osalta tarkemmin, kun porotalousselvitys ja ympäristövaikutusten arviointi valmistuvat. Tällä hetkellä vaikutuksia porotalouteen ei pystytä arvioimaan.

Yhteenvedo ja suositukset -osiossa suosituksena mainitaan ”Porotalouden mahdollistamiseksi ollaan tiiviisti yhteydessä paliskuntiin rakentamisen alkamisesta ja työvaiheiden edistymisestä.”. Luonnonvarakeskus näkee tämän tärkeänä ja korostaa että yhteistyö alueen paliskuntien kanssa on keskeinen tekijä onnistuneessa vaikutusten arvioinnissa, sillä riittävän tarkkaa tutkimustietoa alueen poronhoidosta ja siihen vaikuttavista tekijöistä ei ole saatavilla. Luonnonvarakeskus näkee myös tärkeänä, että poronhoitoon ja porotalouteen mahdollisesti kohdistuvien haitallisten vaikutusten lieventämisestä, kompensoinnista ja seurannasta neuvotellaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa paliskuntien kanssa.

Kaavaluonnoksessa ei ole riittävästi huomioitu hankkeen vaikutuksia

Kemijärven kalatalouteen. Kaavaselostuksen vaikutusten arviointi ei sisällä arviota kalastoon, kalakantoihin tai kalastuksen harjoittamiseen kohdistuvista vaikutuksista, vaikka kaava mahdollistaa rakenteet, joilla on suoria vaikutuksia vesistöön.

Kaava perustuu useisiin keskeneräisiin selvityksiin (koeverkkoopynnit, virtausmallinnus, pintavesien tutkimusohjelma, eDNA-selvitys, selvitys vaikutuksista säännösteltyyn vesistöön). Näiden puuttuessa kaavan vaikutuksia kalatalouteen ei voida arvioida maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla. Luonnonvarakeskus katsoo, että kaavaa ei tule viedä ehdotusvaiheeseen ennen kuin selvitykset ovat valmistuneet ja niiden tulokset sisällytetty kaava-aineistoon.

Kaavassa osoitetut vedenotto- ja purkupaikat sekä ruoppausalueet voivat vaikuttaa virtausolosuhteisiin, kutualueisiin ja kalojen selviytymiseen sekä liikkumiseen. Näitä vaikutuksia ei ole arvioitu kaavassa, eikä kaavassa ole määryksiä, joilla kalataloudelliset haitat voitaisiin ehkäistä tai lieventää.

Kaavassa ei myöskään käsitellä kalastusoikeuksia tai kalastuksen harjoittamisen edellytyksiä alueella, vaikka hankkeen toteutus voi vaikuttaa sekä ammatti- että virkistyskalastukseen.

Alueelle on lisäksi suunnitteilla useita muita pumppuvoimalahankkeita. Kaavaluonnoksessa ei ole arvioitu näiden hankkeiden yhteisvaikutuksia Kemijärven vesistöön, kalastoon tai kalatalouteen, vaikka maankäyttö- ja rakennuslain 9 § edellyttää kaavan kokonaisvaikutusten tarkastelua. Yhteisvaikutusten arviointi on välttämätöntä, koska useat samanaikaiset hankkeet voivat yhdessä muuttaa vesistöolosuhteita merkittävästi enemmän kuin yksittäinen hanke.

Kalastovaikutuksiin liittyen Luonnonvarakeskus esittää, että:

1. Kaavaan lisätään määräykset, joilla turvataan Kemijärven kalataloudelliset arvot ja vesistön ekologinen tila.
2. Kaava-aineistoa täydennetään kalatalousvaikutusten arvioinnilla.
3. Kaavaa ei viedä ehdotusvaiheeseen ennen kuin kaikki kalatalouteen liittyvät selvitykset ovat valmistuneet ja niiden tulokset on huomioitu kaavassa.
4. Kaavaan lisätään arvio hankkeen yhteisvaikutuksista muiden alueelle suunniteltujen pumppuvoimalahankkeiden kanssa.

3 Lausunnon tiivistelmä

Suunnitellun Vaaralampien pumppuvoimalan vaikutukset kohdistuvat tärkeälle porojen laidunalueelle sekä kulkureiteille. Porotalousselvitys ja vaikutusten arviointi puuttuvat vielä, joten vaikutuksia poronhoitoon ei voida arvioida. Luonnonvarakeskus korostaa tiivistä yhteistyötä paliskuntien kanssa sekä haittojen lieventämisen suunnittelua.

Kaavaluonnoksessa ei myöskään arvioida hankkeen vaikutuksia Kemijärven kalastoon tai kalastukseen, eikä vaikutuksia voida tarkastella keskeisten selvitysten puuttumisen vuoksi. Lisäksi Luonnonvarakeskus esittää, että kaavaa täydennetään myös pumppuvoimaloiden yhteisvaikutusten arvioinnilla ennen etenemistä. Laajempi lausunto toimitetaan YVA-prosessin aikana.

Sirpa Thessler

Johtaja

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 23.01.2026 klo 08:34:46.

Lausunnon valmistelija(t):

Jenni Prokkola

Antti Pekkarinen, Mikko Kiljunen

Liitteet:

Tiedoksi: